Daniel Gil Solés — Cap a un empobriment de l'ecosistema tecnològic informacional

Autor: - 21/12/2021

Les darreres notícies de concentració empresarial en l'àmbit de la biblioteconomia, la informació i la documentació són, sota el meu parer, com a mínim, preocupants. D'una banda, **ProQuest** (EbookCentral, entre molts altres) és la matriu d'**ExLibris**, empresa que gestiona el SGBI (Sistema de Gestió Integrada de Biblioteques) *Alma*, que recentment s'ha implantat en totes les biblioteques del CSUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya). De l'altra banda, al seu torn, el passat mes de gener de 2020 ExLibris va comprar Innovative, l'empresa que gestiona *Sierra*, el SGBI que s'empra al Sistema de Lectura Pública de Catalunya. Finalment, aquest mes de maig de 2021, l'empresa Clarivate va comprar ProQuest, amb la qual cosa es va quedar d'una tacada amb Alma i Sierra, els dos principals sistemes de gestió de biblioteques que s'usen actualment a quasi totes les biblioteques catalanes. I dic que és preocupant perquè tot apunta, i els fets són els que són, que caminem cap a diguem-ne un *empobriment de l'ecosistema tecnològic en l'àmbit de la biblioteconomia, la informació i la documentació*. Per dir-ho suaument, bo i usant un bonic subterfugi, un excels recargolament del llenguatge, que tant de moda estan en aquests estranys i convulsos temps líquids postmoderns que ens ha tocat viure. I per no usar la paraula, més contundent i sonora, més directa, que segur que molts de vostès, intel·ligents lectors, estaran pensant. I és que sense haver-m'hi posat, només que esmunyi una mica les neurones, i fent números rodons, pel cap baix un 60% de les 958 biblioteques que tenim a Catalunya usen un dels dos programaris que abans he mencionat, i que a data d'avui són de la mateixa companyia. Vaja, que en qualsevol altre sector aquest *empobriment* ja hauria fet saltar totes les alarmes... En qualsevol altre sector, és clar.

Però bé, intentem mirar el got ple, i siguem optimistes en aquests temps pandèmics i de la mediocre normalitat de sempre. Fins on servidor de vostès sap, coneix i arriba, no ha sentit pas cap veu que qüestioni o posi en dubte aquest *empobriment* tecnològic a la professió. Així que, si obviem la meva pròpia opinió, que de ben segur és intrascendent i poc qualificada, podriem dir que ja ho tindríem tot fet. I em sorprèn de forma molt negativa que ningú més hagi estat capaç, si més no, de qüestionar l'estat actual de les coses. És evident que l'ús generalitzat d'uns pocs programaris facilita la gestió i el manteniment de tot plegat. Només cal afluixar la mosca cada any, i posar una espelmeta a la Mare de Déu de Montserrat (i a la de Núria també, que no se'ns enfadi) per a que vetlli pels nostre únic cistell d'ous que hem guardat en un únic galliner. Però si mirem l'altra cara de la moneda, és evident, també, que aquesta concentració tecnològica directament assassina una més que necessària diversitat tecnològica, de la qual, penso, les biblioteques haurien de vetllar i fer-ne bandera i divisa. Dissortadament, però, a cada bugada hem anat perdent algun llençol pel camí. I pel camí ens hem deixat engolir, pulcrement però amb morterades de diners públics, per gegants tecnològics que al final del camí gestionen també les dades de milions d'habitants. És exactament igual quan permetem que les empreses GAFAM entrin a les escoles i instituts del nostre país, i ofereixin plataformes de tecnologia educativa a la nostra canalla, amb el vist-i-plau còmode de les administracions.

En quin moment vam decidir que valia la pena perdre el que penso que era una part fonamental del nostre **ADN professional**? I és que penso fermament que les biblioteques, com a servei social i ciutadà que som, hem promocionar, potenciar i ser també garants d'un ecosistema tecnològic ric i divers, d'una internet descentralitzada, que proporcionessin al seu torn una més que imprescindible tecnodiversitat on poder triar i remenar solucions i productes específics i únics, però que fossin interoperables i dialoguessin entre ells. On queden, doncs, la utilitat i el sentit dels formats MARC o del BibFrame quan, de facto, només els usarem amb una sola finalitat, la catalogació, i no amb l'objectiu amb què van nèixer i desenvolupar-se que era també el d'intercanvi d'informació? I és que aquest *empobriment de l'ecosistema tecnològic en l'àmbit de la biblioteconomia, la informació i la documentació* fa que cada cop quedin menys actors tecnològics alternatius en el nostre àmbit, i que les solucions lliures i de codi obert siguin cada cop més residuals i anecdòtiques, quan precisament des de la seva vessant més ètica són les que justament més hauriem de defensar des de les biblioteques. I que precisament fossin les mateixes biblioteques la principal garantia, les asseguradores del manteniment i la sostenibilitat d'aquests projectes a llarg termini.

I és que em pregunto en quin moment em perdut part del nostre sentit crític? I és que em pregunto també quan hem permès que una part fonamental de les eines tecnològiques amb les que treballem depenguin tan sols d'uns pocs actors? I més encara quan justament cada cop hi ha més veus i més moviments cap apunten cap una internet federada, autogestionada i descentralitzada (però intercomunicada amb estàndards, dades i codi obert), i on es recuperi una sobirania tecnològica que penso que mai hauriem d'haver perdut. En aquest nou escenari que s'està gestant, les biblioteques i els bibliotecaris hi hem de poder jugar un nou paper, un paper protagonista, bo i essent capaces d'oferir garanties d'accés permanent, estabilitat i continuïtat en el servei. De fet, i apareix de forma reiterada a les enquestes, les biblioteques ja són el servei públic més ben valorat per la ciutadania. Aprofitem, doncs, aquesta confiança per a realfabetitzar les nostres societats, i demostrar que un altre Edèn tecnològic és possible.

(*) Daniel Gil Solés
Bibliotecari i documentalista de la Biblioteca Pública Episcopal del Seminari de Barcelona.